

8. Абросімова Ю. Загальносоціальні причини та умови злочинності неповнолітніх в Україні / Ю. Абросімова // Підприємництво, господарство і право. – 2005. – № 8. – С. 137–140.
9. Назар Ю.С. Взаємодія суб'єктів у профілактиці адміністративних правопорушень, що скоюються неповнолітніми / Ю.С. Назар // Матеріали науково-практичної конференції «Актуальні проблеми профілактики злочинності та правопорушень серед неповнолітніх» (22-23 листопада 2002 р.) – Львів: ЛІВС при НАВС України, 2004. – С. 262–267.
10. Чистоклетов Л.Г. Адміністративна відповідальність неповнолітніх за законодавством України / Л.Г. Чистоклетов // Матеріали науково-практичної конференції «Актуальні проблеми профілактики злочинності та правопорушень серед неповнолітніх» (22-23 листопада 2002 р.) – Львів: ЛІВС при НАВС України, 2004. – С. 96–103.
11. Бобильов О.Ф. Тактичні основи індивідуальної профілактики злочинності / О.Ф. Бобильов // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ : РВВ ДДУВС. – 2006. – Спеціальний випуск №1. – С. 315–320.
12. Дії на захист дітей групи ризику: досвід Польщі, Німеччини та України / Публікація за результатами тристороннього проекту. – 2010. – С. 90.
13. Капшин В.В. Удосконалення структури міліції та її кадрове забезпечення як напрям реформування системи ОВС України / В.В. Капшин // Право і суспільство: науковий журнал. – 2010. – № 5. – С. 35–41.
14. Луцишин В.М. Адміністративно-правові засоби діяльності міліції щодо попередження та припинення алкоголізму і пияцтва неповнолітніх / В.М. Луцишин // Матеріали науково-практичної конференції «Актуальні проблеми профілактики злочинності та правопорушень серед неповнолітніх» (22-23 листопада 2002 р.) – Львів: ЛІВС при НАВС України, 2004. – С. 234–243.
15. Лесько Н.В. Адміністративно-правові заходи профілактики правопорушень серед дітей / Н.В. Лесько // Митна справа. Науково аналітичний журнал. – 2011. – № 1 (73). – С. 149–155.

УДК 347.73

ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ФІНАНСОВО-ПРАВОВИХ САНКЦІЙ ЗА ФІНАНСОВІ ПРАВОПОРУШЕННЯ В БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ ТА ЇХ СПІВВІДНОШЕННЯ З ФІНАНСОВО-ПРАВОВОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ

Трипольська М.І., аспірант

Класичний приватний університет

Статтю присвячено дослідженню сутності фінансово-правових санкцій. Визначено, що фінансово-правову санкцію можна розглядати як: незамінний елемент охоронної фінансово-правової норми; захід фінансово-правової відповідальності; особливий і крайній захід фінансово-правового примусу. Сформульоване наукове визначення фінансово-правової санкції за фінансове правопорушення у банківській сфері.

Ключові слова: фінансово-правова санкція, фінансово-правова відповідальність, фінансово-правова норма.

Трипольская М.И. ПРАВОВАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ФИНАНСОВО-ПРАВОВЫХ САНКЦИЙ ЗА ФИНАНСОВЫЕ ПРАВОНАРУШЕНИЯ В БАНКОВСКОЙ СФЕРЕ И ИХ СООТНОШЕНИЕ С ФИНАНСОВО-ПРАВОВОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТЬЮ / Классический приватный университет, Украина

Статья посвящена исследованию сущности финансово-правовых санкций. Определено, что финансово-правовую санкцию можно рассматривать как: незаменимый элемент охранительной финансово-правовой нормы, меру финансово-правовой ответственности, особенную и крайнюю меру финансово-правового принуждения. Сформулировано научное определение финансово-правовой санкции за финансовое правонарушение в банковской сфере.

Ключевые слова: финансово-правовая санкция, финансово-правовая ответственность, финансово-правовая норма.

Tripolskaya M.I. LAW DESCRIPTION OF THE FINANCIAL LEGAL SANCTIONS FOR A FINANCIAL OFFENCES IN BANKING SPHERE AND THEIR RELATIONS WITH FINANCIAL LEGAL RESPONSIBILITY / Classic private university, Ukraine

The article deals with the essence of the financial sanctions. Determined that financial sanctions can be regarded as: an indispensable element of the protective financial norms, a measure of financial liability, special and extreme measure of financial coercion. A scientific definition of financial sanctions has been formulated by author.

Key words: financial legal sanction, financial legal responsibility, financial legal norms.

В юридичній науці на сьогоднішній день існує неоднозначне розуміння правової природи та сутності фінансово-правових санкцій.

Більшість науковців, які досліджують сутність фінансово-правової санкції, у першу чергу її визначають як структурний елемент фінансово-правової норми.

Так, З.М. Будько зазначає, що фінансові санкції, як і інші санкції в праві, є частиною правової норми [1, 132]. О.А. Мусаткіна вказує на те, що фінансова санкція виступає обов'язковим елементом норми фінансового права [2, 146]. С. Федоров фінансово-правову санкцію визначає як частину фінансово-правової норми, яка вказує на можливість державного впливу у випадку її порушення [3, 37]. Як обов'язковий структурний елемент норми фінансового права визначає фінансово-правову санкцію й А.Й. Іванський [4, 21].

Поряд із єдністю більшості думок вчених з приводу відношення фінансово-правових санкцій до структури фінансово-правових норм, на жаль, недостатня увага приділяється дослідженню особливостей фінансово-правових норм та тому, яке саме місце посідають фінансово-правові санкції в їх структурі.

У вітчизняній теорії держави і права домінуючою є позиція про тричленність норми права. Дана позиція в юридичній науці розглядається як аксіома, яка не потребує обґрунтування, та яку майже ніхто не береться оспорювати. Не є виключенням й погляд на структуру фінансово-правової норми. Так, М.В. Карасева зазначає, що фінансово-правова норма, як і всі інші норми права, має свою структуру, у якій виділяються такі елементи: гіпотеза, диспозиція і санкція [5, 84].

Саме з структурним елементом фінансово-правової норми – санкцією зазвичай ототожнюють фінансово-правові санкції.

Проте, на нашу думку, як погляд на структуру фінансово-правової норми, так і на місце в ній фінансово-правової санкції, потребує більш детального дослідження та уточнення.

Слід зазначити, що структура правової норми представляє собою її внутрішню побудову, а також віддзеркалює спосіб зв'язку та порядок розташування структурних елементів, з яких вона складається.

Превалює уявлення про те, що будь-яка правова норма складається з трьох елементів: гіпотези, диспозиції та санкції. При цьому гіпотеза є елементом правової норми, яка містить вказівку на певні обставини, умови, за яких ця правова норма активізується (юридичний факт). Диспозиція є елементом правової норми, у якому міститься саме правило поведінки. Санкція ж, як останній елемент правової норми, містить вказівку на негативні наслідки її порушення або невиконання.

Проте, дана позиція не завжди відповідає правилам логіки, адже далеко не всі правові норми складаються з трьох елементів і містять у собі санкції.

Виходячи з цього, деякі вчені зазначають, що обов'язковими елементами структури правової норми є гіпотеза і диспозиція. Ті правові норми, які не мають своїх санкцій, охороняються санкціями інших правових норм [6, 157-160].

На противагу даній позиції, О.Е. Лейст зазначає, що санкція є необхідним структурним елементом чи атрибутом будь-якої правової норми, надаючи їй державно-владний характер. На його думку, санкцію має будь-яка норма права, проте це зовсім не означає, що санкція включається до певної, окремо взятої норми [7, 22].

Наведені позиції з приводу структури правової норми мають багато протиріч, та жодна з них досконало, логічно не віддзеркалює її внутрішню побудову та зв'язки між її структурними елементами.

На наш погляд, найбільш вдало впорався з цією проблемою Є.Я. Мотовіловкер. Критикуючи усталене уявлення про тричленність правової норми, він аргументує свою позицію тим, що юридичний факт, який міститься в гіпотезі, породжує суб'єктивні права та обов'язки, проте їх реалізація не продовжує, а припиняє правовідносини. Правовідносини, на думку Є.Я. Мотовіловкера, таким чином вже мали місце, а санкція залишилась неконкретизованою. Вона, таким чином, функціонально себе не виправдала, а тому навряд чи може вважатися відповідною даним правовідносинам нормою. Санкція актуалізується, якщо виникне факт, який буде заважати реалізації згаданих вище прав та обов'язків. Проте це вже новий факт, віддзеркалений новою гіпотезою, а правовідносини, що виникли, є вже іншими правовідносинами [8, 6].

Вирішенням даної проблеми вчений бачить у поділі правових норм на регулятивні та охоронні. Виходячи з цього, будь-яка правова норма двочленна і складається з гіпотези та диспозиції. Ні гіпотеза, ні диспозиція регулятивної норми не пов'язані з санкцією, адже гіпотеза є умовою, що тягне за собою диспозицію, а диспозиція є правовим наслідком, що завершує правовідносини. При цьому те, що ми зазвичай розуміємо під санкцією як структурним елементом правової норми, є диспозицією особливого виду правової норми – охоронної, гіпотеза якої завжди вказує на правопорушення або на обставини, що заважають реалізації прав та обов'язків, які закріплені диспозицією регулятивної правової норми [8, 6-7].

Концепція Є.Я. Мотовіловкера, на нашу думку, здатна вирішити всі протиріччя, які виникли з приводу розкриття змісту структури правової норми, а поділ правових норм на регулятивні та охоронні значно спрощує досягнення наукового консенсусу в даному питанні.

Єдине, що хотілося б додати, це те, що диспозиція охоронної правової норми містить не тільки вказівку на негативні наслідки, які виникають для порушника регулятивної правової норми, а й регламентує права та обов'язки компетентних органів держави з приводу застосування цих негативних наслідків.

Ю.В. Баулін, досліджуючи структуру кримінально-правової норми, зазначає, що вона складається з двох елементів: гіпотези і диспозиції, яку іноді називають санкцією. Гіпотеза передбачає юридичний факт, що породжує кримінально-правові відносини, а саме: ознаки злочину як підстави кримінальної відповідальності. У свою чергу, диспозиція приписує владні повноваження суду щодо обмеження прав і свобод особи, яка вчинила злочин, тобто щодо покладення на винного кримінальної відповідальності чи звільнення від неї або її пом'якшення [9, 25].

Що стосується фінансово-правових норм, то, на нашу думку, їх також доцільно поділяти на регулятивні та охоронні фінансово-правові норми. При цьому, норми, які закріплюють фінансово-правову відповідальність належать саме до охоронних фінансово-правових норм. Вони складаються з двох структурних елементів – гіпотези та диспозиції. Гіпотезою охоронної фінансово-правової норми є заперечення диспозиції регулятивної фінансово-правової норми – юридичний факт, який породжує фінансово-деліктні правовідносини, а саме – фінансове правопорушення. Диспозиція охоронної фінансово-правової норми складається з фінансово-правової санкції, а також віддзеркалює владні повноваження компетентного органу держави (податкові органи, суди, Національний банк України, органи контролю-ревізійної служби, валютного регулювання та валютного контролю та ін.) щодо покладення на особу, яка вчинила фінансове правопорушення фінансово-правової відповідальності.

Підсумовуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що фінансово-правова санкція дійсно є елементом фінансово-правової норми, проте поширене уявлення про тотожність фінансово-правової санкції з санкцією фінансово-правової норми, на нашу думку, є хибним, адже воно зумовлене більше тотожністю назв цих правових категорій аніж обґрунтованістю та логічною виправданістю. Фінансово-правова санкція є незамінним елементом диспозиції особливого виду фінансово-правових норм – охоронної фінансово-правової норми.

Поширеним також є визначення фінансово-правової санкції як заходу фінансово-правової відповідальності [10, 82], [3, 37], [2, 148]. Не менш поширеним є визначенні її як заходу державного примусу, а саме фінансово-правового примусу [5, 190].

Тож, для дослідження сутності фінансово-правової санкції необхідно встановити її зв'язок з такими правовими категоріями, як «фінансово-правова відповідальність» та «заходи фінансово-правового примусу».

Фінансово-правові санкції знаходяться передусім у тісному взаємозв'язку з фінансово-правовою відповідальністю, тож для з'ясування їх сутності першочергове значення має розкриття характеру даного зв'язку.

Ю.А. Венедіктов та А.М. Черепакін формують відповідальність як встановлену державою систему заходів впливу (санкцій) на інтереси суспільства з метою усунення небажаних наслідків, які стали результатом порушення встановленого порядку здійснення діяльності і керівництва нею, а також кінцевими незадовільними результатами діяльності [11, 93].

Л. Явич вважає, що за найпростішого підходу юридичну відповідальність можна визначити як застосування відповідної санкції порушення правової норми [12, 29].

Подібна концепція ототожнення категорій «санкція» і «відповідальність» знайшла своє відображення і в науці фінансового права. Так, М.В. Карасєва визначає податкову відповідальність, яка є різновидом фінансово-правової відповідальності, як застосування податкових санкцій за скоєння податкових правопорушень уповноваженими органами до правопорушників [5, 359].

Ототожнення фінансово-правової санкції з фінансово-правовою відповідальністю, на наш погляд, є неприпустимим за декількома обставинами.

По-перше, наявність фінансово-правової санкції ще не означає наявності фінансово-правової відповідальності, оскільки фінансово-правова санкція існує до настання фінансово-правової відповідальності та незалежно від неї.

По-друге, фінансово-правова санкція відрізняється від фінансово-правової відповідальності завданнями, які вона покликана виконувати.

Специфіка фінансово-правових санкцій полягає в кумулятивності, тобто поєднанні компенсаційної та каральної цілі [1, 20]. Що ж стосується фінансово-правової відповідальності, то її завдання не зводяться лише до покарання. Хоча фінансово-правова відповідальність зазвичай й реалізується через застосування покарання, в даному випадку заходів фінансово-правової відповідальності – фінансово-правових санкцій, проте не зводиться до нього.

По-третє, однією з сутностей фінансово-правової відповідальності є обов'язок правопорушника зазнавати її незалежно від того, виявлене фінансове правопорушення чи ні. Тобто, незалежно від застосування фінансово-правових санкцій, виявлення фінансового правопорушення, обов'язок підлягати настанню фінансово-правової відповідальності залишається.

По-четверте, виходячи з вищенаведеного аргументу, фінансово-правова відповідальність може настати, а фінансово-правова санкція не застосовуватися, або, навпаки. Тобто, ці дві категорії можуть не збігатися в часі.

По-п'яте, фінансово-правова відповідальність настає за порушення фінансово-правових норм – це дія держави із застосування до правопорушників зазначених санкцій, заходів примусу. Справді, фінансово-правова санкція є елементом фінансово-правової норми, яка вказує на негативні, небажані наслідки, що застосовуються за її порушення. Якщо фінансова санкція тільки вказує на реакцію держави, то фінансово-правова відповідальність повною мірою реалізує цю реакцію [11, 94].

Таким чином, застосування концепції ототожнення фінансово-правових санкцій та фінансово-правової відповідальності є неприйнятним, не дивлячись на тісний зв'язок та наявність спільних рис між ними, адже сама по собі категорія юридичної відповідальності за своєю природою, змістом, виконуваними завданнями та функціями є значно ширшою ніж категорія санкції. Фінансово-правова відповідальність не може зводитися лише до реалізації фінансово-правових санкцій, оскільки може існувати без їх реалізації.

Не слід ставити знак рівності й між фінансово-правовою санкцією та фінансово-правовим примусом. Фінансово-правовий примус є значно ширшою категорією, ніж фінансово-правова відповідальність та фінансово-правова санкція, вони співвідносяться між собою як ціле і

частини цілого. Фінансово-правовий примус, на відміну від фінансово-правової відповідальності та фінансово-правової санкції, застосовується як за наявності, так і за відсутності фінансового правопорушення, що вже свідчить про неможливість стовідсоткового їх отождолення. Фінансово-правову санкцію можна визначити як захід державного примусу, проте він не є єдиним.

Фінансово-правовий примус визначають як особливий вид державного примусу, який полягає в застосуванні органами судової влади, фінансовим апаратом держави, органами фінансового контролю встановлених нормами фінансового права примусових заходів з метою попередження, припинення неправомірної поведінки учасників фінансових правовідносин, а також усунення її суспільно шкідливих наслідків [13, 76].

Виходячи з даного визначення, фінансово-правовий примус складається із заходів попередження, припинення та карально-відновлювальних заходів (фінансово-правових санкцій).

Визначити місце фінансово-правових санкцій у фінансово-правовому примусі можна шляхом їх порівняння з іншими заходами фінансово-правового примусу.

По-перше, фінансово-правові санкції відрізняються від інших заходів фінансово-правового примусу за цілями застосування.

Аналіз нормативно-правових актів, які встановлюють фінансово-правову відповідальність за правопорушення в банківській сфері, дозволяє виділити наступні цілі фінансово-правових санкцій: компенсація завданих збитків та покарання правопорушника. Компенсація збитків, завданих фінансовим правопорушенням у банківській сфері, має першочергове значення. Покарання не є головною метою фінансово-правових санкцій, завдяки ньому здійснюється виховний вплив на правопорушника та превентивний, як на самого правопорушника, так і на інших учасників фінансових правовідносин.

Тож, якщо цілями фінансово-правових санкцій є компенсація завданих збитків та покарання, то цілком попереджувальних заходів є превенція можливих фінансових правопорушень у банківській сфері, заходів припинення – у припиненні фінансових правопорушень.

По-друге, підставою для застосування фінансово-правових санкцій є вчинення фінансового правопорушення в банківській сфері. Для застосування інших заходів фінансово-правового примусу достатньо наявності неповного складу фінансового правопорушення, а лише одного, двох або трьох його елементів.

На думку Л.В. Ковалю, за об'єктами впливу заходи державного примусу поділяються на об'єктивні і суб'єктивні. Заходи об'єктивного характеру, не чіпаючи особи, її фізичного, психічного, майнового стану, обмежуються поновленням правового статусу, усуненням зовнішніх (шкідливих) проявів, у яких виражається протизаконна діяльність. Примусові заходи (санкції) об'єктивного характеру застосовуються до юридичних осіб, причому не допускається встановлення, доведення й оцінка вини. Фінансові санкції Л.В. Коваль відносить до різновиду об'єктивних санкцій. На його думку, з метою компенсації вини застосовуються поза юридично-процесуальними приписами для розв'язання справ про правопорушення установами державних і приватних банків та фінансовими органами виконавчої влади без врахування їх вини [14, 6].

Навряд чи з даним поглядом можна погодитися, адже, на відміну від інших заходів фінансово-правового примусу, заходи фінансово-правової відповідальності можуть застосовуватися тільки за наявності вини, а точніше – за наявності повного складу фінансового правопорушення.

По-третє, заходи фінансово-правового впливу відрізняються від фінансових санкцій за суб'єктивною спрямованістю. Під час застосування фінансових санкцій у центрі уваги знаходиться особа правопорушника, і вони спрямовані передусім на неї. Правовідновлювальні ж заходи спрямовані головним чином на відновлення прав уповноваженої особи, охороняють її інтереси, тобто переслідують, в основному, правовідновлювальні цілі. На перший план при застосуванні правовідновлювальних заходів висувається не правопорушник, а особа, права якої порушені [1, 140].

По-четверте, фінансово-правові санкції як заходи фінансово-правової відповідальності характеризуються покладенням додаткового обов'язку на правопорушника, який у більшості

випадків має майновий характер, до відновлення порушеного стану. Заходи попередження, припинення полягають у превенції стану, близького до фінансового правопорушення, та припиненні діянь, які містять ознаки фінансового правопорушення. Заходи відновлення полягають у поверненні первісного стану, який існував до вчинення правопорушення.

Таким чином, поняття «заходи фінансово-правового примусу» значно ширше поняття «фінансово-правова санкція». Сфера фінансово-правового примусу не полягає тільки в застосуванні заходів фінансово-правової відповідальності. Фінансово-правовий примус покликаний забезпечувати виконання норм фінансового права шляхом застосування заходів попередження, припинення, відновлення порушених прав та законних інтересів та шляхом застосування заходів фінансово-правової відповідальності – фінансово-правових санкцій. Фінансово-правові санкції застосовуються, на відміну від інших заходів фінансово-правового примусу, лише у випадку вчинення фінансового правопорушення. Фінансово-правові санкції є особливим та крайнім заходом фінансово-правового примусу.

Варто зазначити, що фінансово-правові санкції є частиною системи правових санкцій, а тому наділені всіма їх загальними ознаками.

Разом із тим як санкціям, характерним для захисту специфічних видів суспільних відносин – відносин по здійсненню фінансової діяльності – їм притаманний й ряд відмінностей. Зокрема, якщо норми фінансового права регулюють специфічне коло суспільних відносин, санкції цих норм застосовуються у випадку таких порушень державно-фінансової дисципліни, які за своїми юридичними наслідками відрізняються від усіх інших. Окрім цього, від інших засобів, які відносяться до цієї галузі права, вони відрізняються тим, що покликані безпосередньо здійснювати вплив на суб'єктів фінансово-правових відносин у випадку невиконання ними норм фінансового права [10, 88].

Таким чином, виходячи з вищезазначеного, фінансово-правову санкцію можна розглядати в трьох аспектах: 1) як незамінний елемент диспозиції особливого виду фінансово-правових норм – охоронної фінансово-правової норми; 2) як захід фінансово-правової відповідальності; 3) як особливий і крайній захід фінансово-правового примусу.

До специфічних ознак фінансово-правових санкцій можна віднести: імперативний характер; формально визначені; застосовуються у сфері фінансово-правового регулювання; накладаються лише спеціально уповноваженими законом органами державної влади; фактичною підставою їх застосування є вчинення фінансового правопорушення; застосовуються як до фізичних, так і до юридичних осіб; мають особливий процесуальний порядок застосування; короткостроковий термін застосування; як правило, носять майновий характер; поєднують компенсаційну та каральну цілі; як захід фінансово-правової відповідальності представляють собою додаткове обтяження; не можуть бути встановлені угодою сторін.

Що стосується фінансово-правових санкцій, які застосовуються за фінансові правопорушення в банківській сфері, то до загальних ознак, якими характеризуються всі фінансово-правові санкції, можна додати притаманні лише їм ознаки: накладаються Національним банком України; застосовуються тільки до юридичних осіб (банки та інші фінансові установи, які можуть бути суб'єктами фінансового правопорушення в банківській сфері); являють собою додаткове обмеження майнового або організаційного характеру.

Таким чином, фінансово-правові санкції за фінансові правопорушення в банківській сфері можна визначити як заходи фінансово-правової відповідальності, які мають як майновий, так і організаційний характер, є елементом структури охоронної фінансово-правової норми, забезпечені примусовою силою держави, застосовуються Національним банком України в особливому процесуальному порядку до банків та інших фінансових установ за вчинення фінансового правопорушення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Будько З.М. Фінансово-правова відповідальність за вчинення податкових правопорушень: дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 – теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право / З.М. Будько; Національна академія держ. податкової служби України. – Ірпінь, 2005. – 218 с.

2. Мусаткина А.А. Финансовая ответственность в системе юридической ответственности: монография / А.А. Мусаткина; [под ред. Р.Л. Хачатурова]. – Тольятти: Волжский университет имени В.Н. Татищева, 2003. – 179 с.
3. Федоров С. Классификация финансово-правовых норм / С. Федоров // Підприємництво, господарство і право. – 2003. – № 8. – С. 59–63.
4. Іванський А.Й. Фінансово-правова відповідальність в сучасній Україні: теоретичне дослідження: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора юрид. наук: спец. 12.00.07 – теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право / А.Й. Іванський; Одеська національна юридична академія. – Одеса, 2009. – 43 с.
5. Финансовое право Российской Федерации: учебник / [отв. ред. М.В. Карасева]. – М.: Юрист, 2004. – 576 с.
6. Иоффе О.С. Вопросы теории права / О.С. Иоффе, М.Д. Шаргородский. – М.: Юрид. л-ра, 1961. – 378 с.
7. Лейст О.Э. Санкции в советском праве / О.Э. Лейст. – М.: Государственное издательство «Юридической литературы», 1962. – 238 с.
8. Мотовиловкер Е.Я. Теория регулятивного и охранительного права / Е.Я. Мотовиловкер. – Воронеж: Изд-во Воронежского ун-та, 1990. – 136 с.
9. Баулін Ю.В. Звільнення від кримінальної відповідальності: монографія / Ю.В. Баулін. – К.: Атіка, 2004. – 296 с.
10. Сердюкова Н.В. Финансово-правовая ответственность по российскому законодательству: становление и развитие: дисс. на соискание учен. степени канд. юрид. наук: спец. 12.00.14 – административное право; финансовое право; информационное право / Н.В. Сердюкова; Томский государственный университет. – Томск, 2003. – 203 с.
11. Ровинський Ю.О. Співвідношення понять «фінансово-правова відповідальність» та фінансово-правова санкція» / Ю.О. Ровинський // Держава та регіони: науково-виробничий журнал. Серія: Право. – 2010. – № 3. – С. 92–95.
12. Іваненко О. Державно-примусова форма реалізації юридичної відповідальності: окремі питання / О. Іваненко // Право України. – 2006. – № 6. – С. 29–33.
13. Емельянов А.С. Финансово-правовая ответственность / А.С. Емельянов, Н.Н. Черногор. – М.: Финансы и статистика, 2004. – 208 с.
14. Коваль Л.В. Державний примус-метод гарантування суспільної безпеки / Л.В. Коваль // Наукові записки НаУКМА. – 2000. – Т 18: Правничі науки. – С. 3–7.

УДК 342.95:351.74

СИСТЕМА СУБ'ЄКТІВ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ОСІБ ПОХИЛОГО ВІКУ В УКРАЇНІ

Чабаненко С.В., здобувач

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

Стаття присвячена визначенню та аналізу національних суб'єктів, що забезпечують захист прав і свобод осіб похилого віку в Україні. Досліджено окремі питання їх правового статусу та адміністративно-правові повноваження в зазначеній сфері.

Ключові слова: особи похилого віку, адміністративно-правове забезпечення, система суб'єктів, права і свободи осіб похилого віку, забезпечення прав і свобод.

Чабаненко С.В. СИСТЕМА СУБЪЕКТОВ АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПРАВ И СВОБОД ЛИЦ ПРЕКЛОННОГО ВОЗРАСТА В УКРАИНЕ / Днепропетровский государственный университет внутренних дел, Украина